

Kommunåterkoppling

2023

Gnesta kommun

Elever i årskurs 7 och 9

"Det är ett bra sätt men det känns jobbigt att dela med sig av det man helst inte pratar om."

"Bra enkät med bra frågor. Förstår dock inte varför man behövde ha med längd och vikt men det var väl helt okej. Tror dock att många ljuger o skriver inte som det är. Och vill gärna veta vad ni ska göra med enkäten sen? När ska saker förändras ens?"

"Bra enkät med viktiga frågor. Kanske lite väl lång"

Tack vare att närmare 7 300 elever har svarat på Liv & Hälsa ung enkäten 2023 kan vi berätta hur unga i Sörmland mår.

Liv&Hälsa
ung

REGION
SÖRMLAND

Svarsfrekvenser

Antal och andel elever som svarat på
Liv & hälsa ung enkäten 2023

	Antal elever åk 7	Andel (%) elever åk 7	Antal elever åk 9	Andel (%) elever åk 9
Gnesta	104	77	81	85
Sörmland	2 702	75	2 541	71

Bakgrund

Under våren 2023 genomförde Region Sörmland undersökningen för åttonde gången. I Sörmland erbjuds vart tredje år alla grundskolor och gymnasieskolor att delta i undersökningen Liv & hälsa ung. Sörmländska elever i årskurs 7 och 9 i grundskolan, årskurs 2 på gymnasiet samt elever i anpassad skola (ej det som tidigare benämndes träningskola) årskurs 7 till och med sista året på gymnasiet är de som besvarar enkäterna. Eleverna har besvarat enkäterna under skoltid. Av Sörmlands 66 skolor med elever i någon av dessa årskurser, deltog 60 i undersökningen.

Syftet med undersökningen är att beskriva ungdomarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

I 2023 års undersökningar har elever varit involverade under framtagandet av enkäten. De har gett förslag på nya frågor och svarsalternativ och förändringar av förklaringsstexter. Tack vare elevernas hjälp har vi i år med fler frågor om bland annat trygghet.

Vad vet vi om barns och ungas hälsa och uppväxtvillkor?

Barn och unga i Sverige mår generellt sett bra och är nöjda med sina liv. Sedan 1990-talet har ungdomsgenerationen däremot haft en sämre hälsoutveckling än andra åldersgrupper, framförallt när det gäller den psykiska ohälsan. Vi vet också att barns och ungas uppväxtvillkor inte är jämlika, vilket gör att vissa löper större risk att råka ut för problem och ohälsa. En mindre grupp barn och unga lever dessutom under svåra förhållanden som går att härleda till deras livsvillkor och familjeförhållanden.

Hälsans bestämningsfaktorer

Hälsa innefattar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och är en resurs hos individen. Hälsan påverkas av en rad olika förhållanden runt individen och är en förutsättning för ett väl fungerande samhälle. Inom folkhälsoarbetet används begreppet "hälsans bestämningsfaktorer". Bestämningsfaktorerna kan påverka hälsan positivt eller negativt, vilket benämns skydds- och riskfaktorer. En skyddsfaktor är en faktor som skyddar mot ohälsa eller problem medan en riskfaktor är en faktor som ökar risken för ohälsa eller problem. Skydds- och riskfaktorer finns på individ-, familje-, arbets- och samhällsnivå. Enstaka faktorer har begränsad effekt, däremot är chansen till ett friskt, gott och långt liv större när en person har flera skyddsfaktorer, även om man har en eller flera riskfaktorer.

Vad är en kommunåterkoppling?

I kommunåterkopplingen redovisas ett urval av resultat från Liv & hälsa ung undersökningen 2023. Kommunåterkopplingen redovisas årskursvis och innehåller resultat som har betydelse för elevernas hälsa och välbefinnande. Vår förhoppning är att kommunåterkopplingen är till nytta, till exempel i kommunens hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Att tolka resultaten i tabellerna

På följande sidor redovisas resultaten från 2023 års Liv & hälsa ung undersökning för kommunen. Resultaten är uppdelade på tjejer och killar och visar även hur det ser ut för hela elevgruppen. De elever som svarat att de inte identifierar sig som tjej eller kille inkluderas i det sammantagna värdet. I tabellerna redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden. Varje årskurs redovisas separat. För årskurs 7 och 9 gäller redovisningen elever som går i skolan i kommunen, oavsett om de bor i kommunen eller inte (skolkommun). För årskurs 2 på gymnasiet gäller redovisningen den kommun eleven bor i (boendekommun).

Kommunåterkopplingens begränsningar och överväganden

I kommunåterkopplingen redovisas resultat på olika nivåer. För att skydda enskilda elevers svar redovisas inte resultat på frågor som baseras på färre än 30 elever. Kommuner med få elever bör vara uppmärksamma på att enstaka elevers svar motsvarar stora procentsatser. Till exempel om 3 elever av 30 röker, visar våra tabeller att 10 procent av eleverna röker. Detta gör att siffrorna bör tolkas med försiktighet.

Några frågor att fundera på när du läser tabellerna:

- Skiljer sig kommunen åt från länet?
- Finns skillnader mellan killar och tjejer?
- Vad kan eventuella skillnader bero på?
- Vad betyder resultaten för oss?
- Framträder ett mönster som gör att vi kan behöva arbeta särskilt med något område?

En förhållandevis stor del av kommunens gymnasieungdomar går i skolan utanför länet. Detta föra att resultaten inte kan anses spegla förhållandena för samtliga elever i årskurs 2 inom kommunen. Av detta skäl redovisas inte värdena för årskurs 2.

Årskurs 7

I tabellen redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden.

Teckenförklaring

K=Kommunen

L=Länet

Tabell 1. Resultat om skolan

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om skolan</i>	K	L	K	L	K	L
Trivs mycket eller ganska bra i skolan	57	65	77	82	65	73
Går eller cyklar oftast till skolan, vår, sommar och höst	58	61	67	61	63	61
Har oftast eller alltid någon att vara med på rasterna	88	90	96	94	90	91
Har under de senaste 6 månaderna blivit mobbad någon gång i veckan eller oftare	4	4	9	4	8	5
Oftast eller alltid trygg på väg till eller från skolan	92	95	98	96	95	95
Oftast eller alltid trygg i skolan	83	89	89	94	84	91
Tycker att lärarna behandlar tjejer och killar lika	45	48	42	40	42	44
Känner sig ofta eller alltid stressad av skolarbetet	44	49	30	26	38	38
Har betyget F i ett eller flera ämnen	19	29	23	32	21	31
Får den hjälp man behöver i skolan	29	41	46	56	36	48

Tabell 2. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Äter frukost 4-7 dagar i veckan	56	64	76	82	66	72
Äter lunch 4-7 dagar i veckan	65	77	73	89	73	83
Dricker läsk eller annan dryck som innehåller socker så gott som daligen eller oftare	10	16	7	15	9	16
Dricker energidryck så gott som dagligen eller oftare	4	9	7	8	5	8
Äter frukt eller bär så gott som dagligen eller oftare	19	33	20	43	19	38
Äter grönsaker så gott som dagligen eller oftare	40	52	57	61	48	56

Tabell 3. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Är stillasittande 4 timmar eller mer efter en skoldag	46	40	48	39	47	41
Är stillasittande 10 timmar eller mer under en helg	75	55	67	58	71	57
Vardagsmotionerar 30 min eller mer per dag	83	82	93	90	88	85
Tränar tre gånger i veckan eller oftare	38	47	63	65	49	55
Sover mindre än 8 timmar på vardagsnätter	58	55	50	40	56	48

Tabell 4. Resultat om tobak, alkohol och narkotika

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om tobak, alkohol och narkotika</i>	K	L	K	L	K	L
Röker cigaretter dagligen eller ibland	2	3	2	2	2	3
Snusar dagligen eller ibland	2	4	4	5	3	5
Använder e-cigarett dagligen eller ibland	13	9	4	4	8	7
Har druckit alkohol	38	31	35	28	37	30
Tror att man vet eller vet säkert hur man får tag på narkotika	23	22	20	16	20	19
Har någon gång använt lustgas	2	4	7	4	4	4

”Jag tycker att enkäten innehåller många frågor. Jag förstår att mycket saker behöver kontrolleras om ni ska veta om man mår bra. Dock är det faktiskt inte alla ungdomar som mår dåligt, spelar hela dagarna och inte tränar! Det finns faktiskt de som tränar, är schysta och mår bra i allmänhet.”

Tabell 5. Resultat om hälsa

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om hälsa</i>	K	L	K	L	K	L
Mår bra eller mycket bra	47	57	84	86	65	71
Har bra eller mycket bra tandhälsa	65	79	69	74	66	75
Har känt sig glad i stort sett varje dag	35	48	63	73	48	60
Har känt sig lugn eller avslappnad mer än en gång i veckan	47	56	78	83	61	69
Har känt sig stressad mer än en gång i veckan	53	60	31	28	44	44
Har känt sig ängslig eller orolig mer än en gång i veckan	27	33	16	12	24	23
Har huvudvärk (ej migrän) mer än en gång i veckan	22	23	12	7	18	16
Har haft värk i axlar/skuldror/nacke mer än en gång i veckan	10	18	8	10	11	15
Har övervikt	13	13	33	19	23	16

Tabell 6. Resultat om delaktighet och trygghet

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om delaktighet och trygghet</i>	K	L	K	L	K	L
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på dagen	94	95	93	96	94	95
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på kvällen/natten	72	72	84	89	79	80
Oftast eller alltid trygg på nätet	81	87	95	94	88	90
Ganska eller mycket orolig för att klimatförändringarna ska påverka livet	38	29	17	14	28	22

Tabell 7. Resultat om hem, fritid och relationer

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om hem, fritid och relationer</i>						
Kan alltid lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller	65	76	86	91	74	83
Trivs i området där man bor	63	75	82	87	73	80
Trivs ganska eller mycket bra med livet just nu	81	78	90	93	85	85
Har minst en kompis att prata "om allt" med	81	84	79	86	81	85
Ser ljust eller mycket ljust på framtiden	53	63	69	79	60	70
En eller båda föräldrar/vårdnadshavare är arbetslös eller långtidssjukskriven/har sjukersättning	7	16	14	13	11	14
Är ganska eller mycket orolig för sin familjs ekonomi	13	15	19	9	15	13
Är ganska eller mycket nöjd med sin fritid	66	74	87	90	76	81
Är med i någon förening eller organisation	74	54	58	57	66	55
Läser böcker för nöjes skull några gånger i veckan eller oftare	34	32	11	24	24	28

Tabell 8. Resultat om sociala medier och internet

Gnesta kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om sociala medier och internet</i>						
Anser att sociala medier stärker mina relationer med kompisar	63	60	40	58	51	59
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	15	17	2	7	10	13
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier	25	32	17	17	20	25
Har blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	35	25	9	11	22	18
Har snattat	40	21	31	26	35	24
Har avsiktligt slagit någon	29	32	69	42	49	38
Har blivit tafsad på eller tvingats ta på någon på ett sexellt sätt	11	21	4	7	7	14
Har blivit slagen av någon vuxen i min familj	8	10	7	5	7	8

Årskurs 9

I tabellen redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden.

Teckenförklaring

K=Kommunen

L=Länet

Tabell 1. Resultat om skolan

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om skolan</i>	K	L	K	L	K	L
Trivs mycket eller ganska bra i skolan	71	59	72	77	69	67
Går eller cyklar oftast till skolan, vår, sommar och höst	57	49	43	50	50	50
Har oftast eller alltid någon att vara med på rasterna	82	91	91	94	86	92
Skolkar aldrig	64	63	74	70	71	65
Har under de senaste 6 månaderna blivit mobbad någon dag i veckan eller oftare	18	5	9	4	12	5
Oftast eller alltid trygg på väg till eller från skolan	100	94	96	95	97	94
Oftast eller alltid trygg i skolan	89	88	96	93	94	90
Det är bra stämning på skolan	14	32	30	45	23	38
Tycker att lärarna behandlar tjejer och killar lika	32	45	31	37	31	40
Känner sig ofta eller alltid stressad av skolarbetet	81	69	54	41	64	55
Har betyget F i ett eller flera ämnen	25	31	35	34	32	32

Tabell 2. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Äter frukost 4-7 dagar i veckan	67	60	67	68	66	64
Äter lunch 4-7 dagar i veckan	67	79	87	91	81	85
Dricker läsk eller annan dryck som innehåller socker så gott som dagligen eller oftare	15	19	24	24	19	22
Dricker energidryck så gott som dagligen eller oftare	7	18	17	22	13	21
Äter frukt eller bär så gott som dagligen eller oftare	44	35	37	38	38	37
Äter grönsaker så gott som dagligen eller oftare	59	57	65	60	62	58

Tabell 3. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om skolan</i>	K	L	K	L	K	L
Är stillasittande 4 timmar eller mer efter en skoldag	52	45	58	45	57	46
Är stillasittande 10 timmar eller mer under en helg	74	63	69	63	72	63
Vardagsmotionerar 30 min eller mer per dag	85	76	93	88	91	81
Tränar tre gånger i veckan eller oftare	37	39	54	61	47	50
Sover mindre än 8 timmar på vardagsnätter	81	68	67	59	74	64

Tabell 4. Resultat om tobak, alkohol och narkotika

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om tobak, alkohol och narkotika</i>						
Röker cigaretter dagligen eller ibland	26	11	17	8	19	10
Snusar dagligen eller ibland	14	12	20	16	17	15
Använder e-cigarett dagligen eller ibland	22	19	20	13	19	16
Har under de senaste 12 månaderna druckit alkohol	57	45	50	37	53	42
Har under de senaste 12 månaderna druckit alkohol så man känt sig berusad/full*	75	60	61	56	66	59
Tror att jag vet eller vet säkert hur jag får tag på narkotika	46	33	43	32	44	33
Har använt narkotika	21	9	22	8	21	9
Har använt lustgas	4	5	4	6	4	6
Har under de senaste 12 månaderna spelat om pengar en gång i månaden eller mer?		1	11	9	7	6

* Andel av de som druckit alkohol

Tabell 5. Resultat om hälsa

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om hälsa</i>						
Mår bra eller mycket bra	50	53	75	79	65	65
Har bra eller mycket bra tandhälsa	93	77	57	73	67	74
Har känt sig glad i stort sett varje dag	36	43	54	60	46	51
Har känt att "jag duger precis som jag är" mer än en gång i veckan	36	46	57	70	48	58
Har känt sig lugn eller avslappnad mer än en gång i veckan	36	52	72	76	58	63
Har känt sig stressad mer än en gång i veckan	79	72	58	41	65	57
Har känt sig ängslig eller orolig mer än en gång i veckan	46	47	33	20	39	34
Har huvudvärk (ej migrän) mer än en gång i veckan	32	32	17	13	23	23
Har haft värk i axlar/skuldror/nacke mer än en gång i veckan	14	22	22	15	22	19
Har övervikt	19	12	12	19	14	16

Tabell 6. Resultat om delaktighet och trygghet

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om delaktighet och trygghet</i>	K	L	K	L	K	L
Tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor	7	26	43	30	29	33
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på dagen	100	94	96	95	97	94
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på kvällen/natten	74	70	89	87	83	78
Oftast eller alltid trygg på nätet	78	80	87	92	84	86
Ganska eller mycket orolig för att klimatförändringarna ska påverka livet	35	36	37	18	37	28

Tabell 7. Resultat om hem, fritid och relationer

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om hem, fritid och relationer</i>	K	L	K	L	K	L
Kan alltid lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller	79	80	85	88	79	83
Jag trivs i området där jag bor	68	72	70	83	69	77
Trivs ganska eller mycket bra med livet just nu	73	76	87	88	80	81
Har minst en kompis att prata "om allt" med	81	84	78	83	78	83
Ser ljust eller mycket ljust på framtiden	62	61	70	74	66	66
En eller båda föräldrar/vårdnadshavare är arbetslös eller långtidssjukskriven/har sjukersättning	15	15	18	15	18	16
Är mycket eller ganska orolig för sin familjs ekonomi	18	19	13	12	14	16
Är mycket eller ganska nöjd med sin fritid	68	69	74	84	72	76
Är med i någon förening eller organisation	37	41	41	53	39	47
Läser böcker för nöjes skull några gånger i veckan eller oftare	4	27	17	18	12	23

Tabell 8. Resultat om sociala medier, våld och brott

Gnesta kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om sociala medier, våld och brott</i>	K	L	K	L	K	L
Anser att sociala medier stärker mina relationer med kompisar	56	62	57	58	58	60
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	15	19	5	9	8	14
Är orolig att missa något om man inte är aktiv på sociala medier	57	52	30	25	40	38
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier	29	27	13	17	18	22
Har blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	36	36	27	14	29	25
Har under de senaste 3 månaderna sett porr på internet	29	15	71	58	56	37
Har snattat	25	30	54	36	46	34
Har aviktligt slagit någon	46	31	65	48	60	40
Har blivit tafsad på eller tvingats ta på någon på ett sexellt sätt	39	28	13	12	22	21
Har blivit slagen av någon vuxen i min familj	33	14	13	9	21	12

”Jag tycker att det är onödigt att vi gör denna. För att det blir aldrig någon skillnad. Om alla barn i en skola svarar att dem mår dåligt kommer skolan inte göra något. Så skolan måste fixa detta. För att om ett barn känner att man inte kan göra någon skillnad har skolan misslyckats.”

Region Sörmland arbetar för varje människas rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar.

Resultat från Liv & hälsa ung används som underlag för regionens och kommunernas arbete med barn och ungas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

Exempel på hur tidigare resultat använts

En skola hade många elever som mådde psykiskt dåligt. Detta ledde till att elevhälsan gjorde en satsning på psykisk hälsa i skolan.

Vid planering och uppföljning av drogförebyggande arbete.

Som underlag för uppstart av samtalsmottagningar för unga som inte mår bra.

Vill du veta mer om enkätundersökningen,
titta på Liv & hälsa ungs webbplats
<https://utvecklasormland.se/lhu>

Rapporten är sammanställd av arbetsgruppen
för Liv & hälsa ung i Region Sörmland.
Livohalsa@regionsormland.se